॥ वैशम्पायन उवाच ॥ वनं प्रविष्टेष्वथ पाण्डवेषु प्रज्ञाचक्षुस्तप्यमानोऽम्बिकेयः। धर्म्मात्मानं विदुरमगाधबुद्धिं सुखासीनो वाक्यमुवाच राजा।

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ प्रज्ञा च ते भार्गवस्येव शुद्धा धर्म्मञ्च त्वं परमं वेत्थ सूक्ष्मं। समश्च त्वं सम्मतः कौरवाणां पथ्यञ्चैषां मम चैव ब्रवीहि। २२०

एवं गते विदुर यदद्य कार्य्यं पौराश्चेमे कथमस्मान् भजेरन्। ते चाप्यस्मान्नोद्धरेयुः समूलांस्तत्त्वं ब्रूयाः साधु कार्य्याणि वेत्सि।

॥ विदुर उवाच ॥ त्रिवर्गोऽयं धर्म्ममूलो नरेन्द्र राज्यञ्चेदं धर्म्ममूलं वदन्ति। धर्म्मे राजन् वर्त्तमानः स्वशक्त्या पुत्त्रान् सर्व्वान् पाहि पाण्डोः सुतांश्च।

स वै धर्म्मो विप्रलब्धः सभायां पापात्मभिः सौबलेयप्रधानैः। आहूय कुन्तीसुतमक्षवत्यां पराऽजैषीत् सत्यसन्धं सुतस्ते। एतस्य ते दुष्प्रणीतस्य राजन् शेषस्याहं परिपश्याम्युपायं। यथा पुत्त्रस्तव कौरव्य पापान्मुक्तो लोकेप्र तितिष्ठेत साधु। तद्वै सर्व्वं पाण्डुपुत्त्रा लभन्तां यत्तद्राजन्नभिसृष्टं त्वयासीत्। एष धर्म्मः परमो यत्स्वकेन राजा तुष्येन्न परस्वेषु गृध्येत्। २२५

यशो न नश्येज्ज्ञातिभेदश्च न स्याद्धर्म्मो नस्यान्नैव चैवं कृते त्वं। एतत् कार्य्यं तव सर्व्वप्रधानं तेषां तुष्टिः शकुनेश्चावमानः। एवं शेषं यदि पुत्त्रेषु ते स्यादेतद्राजंस्त्वरमाणः कुरुष्व। तथैतदेवं न करोषि राजन् ध्रुवं कुरूणां भविता विनाशः। न हि क्रुद्धो भीमसेनोऽर्जुनो वा शेषं कुर्य्यात् शात्रवाणामनीके। येषां योद्धा सव्यसाची कृतास्त्रो धनुर्येषां गाण्डिवं लोकसारं।

येषां भीमो बाहुशाली च योद्धा तेषां लोके किन्नु न प्राप्यमस्ति। उक्तं पूर्व्वं जातमात्रे सुते ते मया यत्ते हितमासीत्तदानीं। पुत्त्रं त्यजेममहितं कुलस्य हितं परं न च तत्त्वं चकर्थ। ददच्च राजन् हितमुक्तं नचेत्त्वमेवं कर्त्ता परितप्ताऽसि पश्चात्। २३०

यद्येतदेवमनुमन्ता सुतस्ते संप्रीयमाणः पाण्डवैरेकराज्यं। तापो न ते भविता प्रीतियोगान्न चेन्निगृह्णीष्व सुतं सुखाय। दुर्य्योधनन्त्वहितं वै निगृह्य पाण्डोः पुत्त्रं प्रकुरुष्वाधिपत्ये। अजातशत्रुर्हि विमुक्तरागो धर्म्मेणेमां पृथिवीं शास्तु राजन्। ततो राजन् पार्थिवाः सर्व्व एव वैश्या इवास्मानुपतिष्ठन्तु सद्यः। दुर्य्योधनः शकुनिः सूतपुत्त्रः प्रीत्या राजन् पाण्डुपुत्त्रान् भजन्तु।

दुःशासनो याचतु भीमसेनं सभामध्ये द्रुपदस्यात्मजाञ्च। युधिष्ठिरं त्वं परिसान्त्वयस्व राज्ये चैनं स्थापयस्वाभिपूज्य। त्वया पृष्टः किमहमन्यद्ददेयमेतत् कृत्वा कृतकृत्योऽसि राजन्।

॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ एतद्वाक्यं विदुर यत्ते सभायामिह प्रोक्तं पाण्डवान् प्राप्य माञ्च। हितं तेषामहितं मामकानामेतत् सर्व्वं मम नावैति चेतः। २३५

ददन्त्विदानीं गत एव निश्चितं तेषामर्थं पाण्डवानां यदात्थ। तेनाद्य मन्ये नासि हितो ममेति कथं हि पुत्त्रं पाण्डवार्थे त्यजेयं।

असंशयं तेऽपि ममैव पुत्त्रा दुर्य्योधनस्तु मम देहात्प्रसूतः। स्वं वै देहं परहेतोस्त्यजेति कोऽनु ब्रूयात् समतामन्वेक्ष्य। स मां जिह्मं विदुर सर्व्वं ब्रवीषि मानञ्च तेऽहमधिकं धारयामि। यथेच्छकं गच्छ वा तिष्ठ वा त्वं सुमान्यमाना ह्यसती स्त्री जहाति।